

D·N
31/8 1947

Militär "demo- krati" i Ryssland

För trettio år sedan förkunnade de kommunistiska revolutionärerna jämlikhetens grundsats. Alla skulle, skrev Lenin, ha lika lön och lika social ställning. På det militära området kom dessa tankar till uttryck i milda disciplinregler, i ett minimum av gradbeteckningar, i begränsning av skillnaden mellan officerare och manskap till det oundgängliga.

I dag utmärkes Ryssland av en genomförd social uppdelning. Inkomstskillnaderna är väldiga, uniformer, gradbeteckningar och ordnar markerar olikheten i rang och ställning. Liksom i en rad andra sociala hierarkier — från enväldena till de moderna diktaturena — har en militarisering av samhället ägt rum. Diktatorn kallas marskalk och uppträder, liksom sina föregångare tsarerna, med förkärlek i uniform. Officerarna har företrädesrättigheter gentemot de civila; de får varor till billigare priser, de har högre ransoner, och de har rent av förtur i köer och vid besök på förströelselokaler. En annan sida av samma sak är skärpningen av disciplinen och betoningen av rangskillnaden inom försvarsmakten. Den röda armén har uppdragit de preussiska traditionerna.

Reglementet för den inre tjänsten förbjuder en militär att sätta sig eller att röka i en överordnads närvaro utan dennes tillstånd. En korporal får alltså inte ta en stol eller tända en cigarrett i sällskap med en sergeant utan att be om lov. Om en militär sitter i en buss eller en spårvagn, skall han vid en överordnads inträde erbjuda denne sin plats. En officer får inte bära paket av större omfång; en vanlig situation är att en befälsperson på några meters avstånd följes av en soldat med ett paket, vars egenhändiga bärande anses riskabelt för officerens ställning och auktoritet. Officers- och manskapsmässar är strängt skilda; vid underhållning i form av film och teater sitter man noga efter rang.

Hälsningsplikten har i Sverige uppmjukats under de senaste åren. I Ryssland har man gått den motsatta vägen. Alla skall alltid hälsa på alla — det är den enkla regeln. Även meniga skall alltså utbyta hälsningar. Då vederbörande går skall hälsningen verkställas under noggrann marsch. Dessa bestämmelser är så fantastiska i sin stränghet att de enligt svenska iakttagare icke genomgående kunnat upprätthållas. Så långtgående hälsningsplikt lär inte förekomma inom någon annan armé.

Föreskrifter som dessa förenas med ovanligt effektiva straffbestämmelser. Det märkligaste inslaget är kanske att alla överordnade från och med underofficerare kan ådöma underordnade arrest. Dessa arreststraff kan vidare ådömas för längre tid än hos oss. Straffen är hårdare för meniga än för officerare; endast meniga kan ådömas s. k. sträng arrest, för generaler och likställda gäller över huvud inga arreststraff. I Sverige kan i regel endast regementschefer ådöma arrest. Den ryska ordningen leder uppenbarligen till att de underordnade blir totalt beroende av sina närmaste chefer, en kapten kan exempelvis ådöma en menig intill tio dygns enkel och fyra dygns sträng arrest.

Officerarnas särställning understrykes ytterligare genom särskilda "hedersdomstolar", som på ytterst allmänna grunder kan ådöma straff för enligt den allmänna lagen icke brottsliga handlingar och beteenden utom tjänsten. Det behöver knappast framhållas att något liknande inte förekommer hos oss eller i andra demokratiska länder. I den gamla preussiska armén spelade däremot icke officiella hedersdomstolar en roll vid upprätthållandet av det militära kastväsendet.

Ständigt inskärpes att de gällande bestämmelserna skall tillämpas med yttersta noggrannhet. I en artikel i Krasnyj Flot (organ för flottan) talas om att en officer "överallt" måste beivra förseelser — "i tjänsten, på gatan, på järnvägsstationen, på teatern". I Sverige däremot fastslår tjänsterelementet att en överordnad i regel icke skall ingripa på allmän plats, därest ingripandet skulle försaka större uppmärksamhet. Typiskt för den ryska ordningen är att en underordnad kan anmäla en överordnad till straff därför att den överordnade inte beivrat en annan underordnads underlåtenhet att hälsa.

Allt detta visar en militarism — i ordets betydelse av stränghet, preusseri, rang- och kastväsen — som i Sverige och andra demokratier icke haft någon motsvarighet under modern tid. Det kan icke förvåna att någon gång på militärt svenskt håll sympati yppats för denna ordning, liksom för dess tyska föregångare. Glädjande är att flertalet svenska militärer, med överbefälhavaren i spetsen, har klart för sig att vårt försvar skulle förlora folkets förtroende om dylika reaktionära planer omhuldades av officerskåren. Givet är att de svenska kommunisterna beundrar även militarismen i Ryssland — samtidigt som de säger sig verka för försvarets demokratisering i Sverige. Detta illustrerar endast på en speciell punkt förhållandet mellan kommunismens taktik och dess verkliga målsättning.